

Asia: VN/3063/2020

Lausuntopyyntö työryhmän mietinnöstä positiivista luottotietorekisteriä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Oikeusministeriö on pyytänyt Suomen Asiakastieto Oy:ltä (Asiakastieto) lausuntoa työryhmän mietinnöstä positiivista luottotietorekisteriä koskevaksi lainsäädännöksi (2021:13). Asiakastieto esittää lausuntonaan seuraavan.

Asiakastieto pitää mietinnön sivulla 49 lausuttua ”Verrattuna nykytilaan luottoriskien hallinta arvioidusti kehittyy merkittävästi” jossain määrin paikkaansa pitämättömänä. Asiakastiedon perustama ja ylläpitämä kuluttajaluottojen kyselyjärjestelmä on ollut Suomessa käytössä jo vuodesta 2013. Tätä Asiakastiedon ylläpitämää kuluttajaluottojen kyselyjärjestelmää käyttää noin 40 luotonantajaa ja Asiakastiedon käsityksen mukaan järjestelmällä on suuri apua sen käyttäjille luottoriskien hallinnassa.

Se, että Suomessa on päädytty järjestelmään, jossa tietoja käytetään myös viranomaistoiminnassa (rahoitusvakauden ylläpito) on omiaan lisäämään rekisterinpidon kustannuksia.

Rekisteri on Verohallinnon ylläpitämä ja henkilöiden tulotiedot ollaan liittämässä osaksi rekisteriä. Asiakastieto toteaa, että tulotiedot tulee tässä yhteydessä saattaa myös sellaisten niitä tarvitsevien tahojen käyttöön, jotka eivät ole mukana itse positiivisessa rekisterissä, mutta joilla kuitenkin on tarve näihin tietoihin.

Ilmoitusvelvollisten ja samalla tiedon saajien piirissä on myös ulkomaiset luotonantajat, jotka myöntävät luottoja Suomeen. Asiakastieto on huolissaan siitä, miten rekisteriin liittyvistä velvollisuuksista pystytään tiedottamaan ulkomaisia toimijoita.

Rekisterin valvontaa koskevassa osiossa (s.38) ei tuoda esiin Tietosuojavaltuutetun roolia rekisterin valvonnassa. Asiakastieto pitää tätä viranomaista tärkeänä näin ison rekisterin toiminnan kannalta. Sivulla 45 esitetty arvio, ettei rekisterillä olisi merkittäviä vaikutuksia Tietosuojavaltuutetun toimintaan on käsityksemme mukaan väärä. Tämän käsityksen Asiakastieto antaa sen kokemuksen perusteella, joka sillä on negatiivisen luottotietorekisterin rekisterinpitäjänä. Rekisterinpito tullee aiheuttamaan runsaasti yhteydenottoja rekisterinpitäjään ja edelleen Tietosuojavaltuutettuun.

Rekisterin käyttötarkoitusten laajentamisen osalta työryhmän mietinnössä tuodaan esiin tarve käyttää rekisterin tietoja perinnän suunnittelussa. Asiakastieto ei pidä mahdollisena, että tietojen käyttö ulotettaisiin perinnän suunnitteluun. Valittaessa tarkoituksenmukaista perintäkeinoa (esim. ryhtyminen oikeudelliseen perintään) sellaisen sitoumuksen osalta, jolla ei ole mitään tekemistä rekisterin tietosisällön kanssa, ei ole oikeasuhtaista.

Työryhmän ehdotuksen mukaan 45 päivää kestäneen viivästys tulisi mukaan ilmoittaa rekisteriin. Asiakastieto huomauttaa, että sen ylläpitämisen kyselypohjaisen järjestelmän osalta Tietosuojavaltuutettu ei hyväksynyt alle 60 päivää kestäneen viiveen ilmoittamista perustellen tätä luottotietolain 15 §:n sisällöllä. Mikäli tällainen hyväksytään, on myös luottotietolain 15 §:n säännöstä muutettava vastaavasti tasapuolisuuden vuoksi.

Asiakastieto katsoo, että tietojen ilmoittamiseen rekisteriin ja toisaalta tiedon kysymiseen tulisi asettaa kynnsarvot, jotka ovat vähintään tuhansia euroja (luoton määrä, joka ilmoitetaan / uuden luottihakemuksen summa, joka oikeuttaisi kyselyn tekemiseen).

Yksityiskohtaisiin perusteluihin ja pykäliin liittyen Asiakastieto lausuu vielä seuraavan.

9 §:n osalta ehdotamme, että maksuviivetiedon saa merkitä rekisteriin maksusuunnitelmasta huolimatta, kunnes on varmuus, että sitä noudatetaan (esim. ensimmäinen uusi erä maksettu).

Viivetiedon, velkajärjestelytietojen ja rekisteriin merkittävän oman luottokiellon osalta rekisterin toiminta on päällekkäistä jo toimivien luottotietorekistereiden kanssa. Asiakastiedon mielestä tällaista toimintaa tulisi välttää ja tukeutua jo olemassa olevien rekistereiden toimintaan.

11 §:n osalta Asiakastieto toteaa, että tulotiedot tulee saattaa myös muiden niitä tarvitsevien tahojen käyttöön. Niitä ei tule rajata vain tahoille, joilla on pääsy tähän rekisteriin. Oikeutettu tarve on laajempaa. Verohallinto on tehnyt niiden saamisesta mahdotonta, vaikka ne ovat julkista tietoa.

20 §:n 3. momentissa säädetään, että pykälän 1 tai 2 momentissa tarkoitetut tiedot voidaan luovuttaa myös tietojen saantiin oikeutetun valtuutuksella sen puolesta toimivalle taholle. Asiakastieto pitää tätä säännöstä tervetulleena. Mitä ilmeisemmin hyvin moni luotonantaja haluaa, että heidän käyttämä ulkopuolinen palveluntarjoaja pystyy tarjoamaan kokonaisvaltaista palvelua sisältäen sekä erillisen luottotietorekisterin tiedot että nyt säädettyjen rekisterintiedot sekä myös näistä muodostettavat palvelut.

Asiakastieto huomauttaa, että nyt esillä olevassa sääntelyssä ei lainkaan oteta kantaa siihen minkälaisia palveluita rekisteri tuottaa, miten tietoja voi käyttää luottoluokitusmaleja laadittaessa ja miten tiedot ovat luotonantajien tai palveluntarjoajien käytettävissä palveluja kehitettäessä.

Asiakastieto ehdottaa, että tästä rekisteristä luovutettavien tietojen luetteloon sisällytetään tieto henkilöön kohdistuneiden kyselyiden määrästä esim. viimeiseltä kuudelta kuukaudelta. Luku kertoo henkilön tekemien luottihakemusten määrään (luottoa ei välttämättä ole myönnetty) ja on sellaisenaan tärkeää tietoa.

Kuluttajien ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi Asiakastieto ehdottaa, että viimeistään tässä lainsäädäntöhankkeessa annettaisiin mahdollisuus myös ”tavallisessa” luottotietorekisterissä rekisteröidä ja luottotietona jakaa tietoa yksityishenkilöön kohdistuneista luottotietokyselyistä viimeisen kuuden kuukauden aikana. Tämä yksittäinen tieto kuvaa hyvin henkilön velkaantumiskykyä ja konsernimme tietojen mukaan se ennustaa merkittävästi tulevia maksuvaikeuksia.

22 §:ään ehdotetaan sisällytettävän ”selventävän” säännöksen, jonka mukaan tiedot voi luovuttaa, vaikka rekisteröity olisi tehnyt vaatimuksen rajoittaa käsittelyä. Asiakastieto ei pidä hyvänä, että asiasta näin säädetään koska EU tietosuojasetuksen 18 artiklan 2 kohdassa lausutaan jo, että tietoja saa kuitenkin käsitellä ”jäsenvaltion yleistä etua koskevista syistä”. Mielestämme setuksen 23 artiklan syiden käyttöön ei ole tarvetta. Asetuksen 23 artiklan e. kohdan käyttö ei mielestämme ole perusteltua, koska tietoja käsitellään artiklan 6.1.e ”yleinen etu” perusteella (erityisesti ylivelkaantumisen estäminen), eikä käsittelyyn liity niinkään yleiseen julkiseen etuun liittyvät tavoitteet kuten jäsenvaltion tai unionin taloudellinen tai rahoituksellinen etu. Asiakastieto huomauttaa, että vastaavaa ”selventävää” säännöstä ei ole luottotietolaissa. Säännöksen sisällyttäminen tähän lakiin voisi antaa rekisteröidyille syyn väittää, että luottotietolain mukaisen rekisterinpidon osalta ei oikeutta käsitellä rajoitusvaatimuksen jälkeen olisi (ns. vastakohtaispäätelmä).

Tehokkain keino vähentää ylivelkaantumista on antaa yksityisen sektorin jalostaa tietoa ja rakentaa kerättyjen tietojen päälle valmiita ratkaisuja luottotajien erilaisiin tarpeisiin. Asiakastiedon ylläpitämisen positiivisen kyselyjärjestelmän päälle rakennetut palvelut ovat olleet erittäin arvokkaita palveluita luottotajien määritelmässä kuluttajien kykyä maksaa luottoja pois. Tällä muutoksella

yksityiseltä sektorilta viedään ainakin keskipitkällä välillä pois valmiit ratkaisut, jotka aidosti tukevat heidän työtään vastuullisen luotonannon osalta.

Asiakastieto ehdottaa, että tiedon välittäväle taholle annettaisiin oikeus säilyttää välitetyt tiedot joksikin tietyksi aikaa käytettäväksi mahdollisissa uusissa kyselyissä. Nähdäksemme tällä mahdollisuudella olisi kustannuksia säästävä vaikutus.

Suomen Asiakastieto Oy

Jokela Juuso
Suomen Asiakastieto Oy